

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA BO‘LAJAK OQITUVCHILARNI KASBIY-SHAXSIY RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI

Tojiddinova Rayxona Ilyosxo‘jayevna

Andijon viloyati Baliqchi tumani 42- maktabning informatika fani o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10677932>

Maqolada mamlakatimiz ta‘lim tizimida transformatsiya jarayonlari haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, ushbu jarayonning turli oqibatlarini va samaradorlik xususiyatlarini tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar. Raqamli transformatsiya, kasbiy rivojlanish, ta‘lim tizimi, texnologiya

Ta‘lim yoshlarga o‘z mafkurasini shakllantirish va o‘zlariga yoqadigan narsa bilan shug‘ullanish, ishtirok etish va demokratiya hamda hamjihatlik bilan ajralib turadigan davlatimiz kelajagini shakllantirishga yordam berishi kerak bo‘lgan jarayonlardir. Iqtisodiy muhitning o‘zgarishi davridagi ta‘limni raqamlashtirish nafaqat ta‘limga, balki tegishli sohalarga ham ta‘sir qilishi bilan belgilanadi. Shunga ko‘ra, raqamli iqtisodiyot ta‘siri ostida o‘quv muhiti tezlashtirish va qisqa vaqt ichida malakali mutaxassislarini shakllantirish tomon asta-sekin o‘zgarib bormoqda.

Oliy ta‘limning raqamli transformatsiyasi ta‘limning mavjudligi, uzluksizligi va sifatini ta‘minlashda raqamli resurslardan foydalanishning yangi istiqbollari ochib beradi. Ta‘limdagi raqamli transformatsiya - bu o‘quvchilarimizga ta‘lim berish usulini o‘zgartirishdir. Bu yangi texnologiyani sinfga kiritishdan tortib, talabalar taraqqiyotini baholash va kuzatish usullarini o‘zgartirishgacha bo‘lgan hamma narsani anglatishi mumkin.

Zamonaviy ijtimoiy-siyosiy o‘zgarishlar oliy ta‘limdagi xalqaro kommunikatsiyalar, akademik harakatchanlik vektorlari, oliy ta‘lim tizimini global va milliy darajada boshqarish texnologiyalaridagi o‘zgarishlarga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Xalqaro oliy ta‘lim tendentsiyalari dinamikasi, o‘z navbatida, nafaqat oliy ta‘lim tizimini o‘zgartirishga yordam beradi, balki hozirgi vaqtda va uzoq muddatli istiqbolda milliy davlatlarga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi, chunki intellektual kapital shu erda yaratiladi va milliy davlatchilikning raqobatbardoshligining muhim omili hisoblanadi. Shu sababli, zamonaviy xalqaro ta‘lim makonini tahlil qilish dolzarb nazariy muammo va amaliy muhim vazifaga aylanadi.

Zamonaviy ta‘lim makonining asosiy tendentsiyalari globallashtirish, ommaviylashtirish, tijoratlashtirish, xalqarolashtirish, integratsiya va mintaqa-viylashtirishdir. Raqamlashtirishning jamiyat hayotining barcha jabhalariga ta‘sirini hisobga olgan holda, jahon ta‘lim bozorining tizimini shakllantirish tendentsiyasi oliy ta‘limning xalqarolashuviga aylanib bormoqda, uning boshqaruv texnologiyalari talabalar, o‘qituvchilarning transchegaraviy kanallari oqimini tartibga soladi.

Ayni paytda O‘zbekiston Respublikasida iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy siyosatini samarali amalga oshirish zaruriyatini hisobga olgan holda oliy ta‘lim tizimi faoliyatining eng samarali mexanizmlarini joriy etishga harakat qilinmoqda. Keyingi yillarda O‘zbekistonda ta‘limning asosiy muammosi uning sifatini oshirish va jamiyatni modernizatsiya-lash jarayonida uning rolini oshirishdan iborat bo‘lmoqda. Demak, mamlakatda ta‘lim sifatini oshirish jamiyatning samarali rivojlanishining hal qiluvchi sharti bo‘lishi kerak. Ko‘rinib turibdiki, oliy ta‘limning innovatsion rivojlanishini o‘rganish juda dolzarb ko‘rinadi.

2023-yil 1-yanvardan boshlab Universitetlarga akademik, tashkiliy va moliyaviy mustaqillik berildi. Universitetlar tuzilmasida Strategik rivojlantirish bo‘yicha birinchi prorektor lavozimi joriy etiladi. 2023-yil 1-martga qadar bakalavriat ta‘lim yo‘nalishlari va magistratura mutaxassisliklarini xalqaro ta‘lim va kasb klassifikatorlariga muvofiq maqbullashtirildi.

Xo‘sh bundan kutiladigan asosiy maqsad nimalardan iborat. Uning ijobiy va salbiy jihatlari nimalarda namayon bo‘ladi.

Ijobiy tomonlari:

- Raqamli dunyoning yetakchi korxonalari turli darajadagi rivojlangan mamlakatlar barcha sohalarda zamonaviy texnologiyalardan foydalanadilar va mablag‘larining bir qismini raqamli texnologiyalarni ishlab chiqish va jamiyat hayotiga tatbiq etish uchun sarflaydi. XXI asrda ta‘limni raqobatbardosh qilish uchun ta‘lim muassasalari eng so‘nggi texnologik ishlanmalar va elektron ta‘lim vositalaridan foydalanishi kerak. Bundan tashqari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish barcha ta‘lim faoliyatiga katta ta‘sir ko‘rsatadi, raqamli texnologiyalardan foydalanish esa axborotga kirish va saqlashni osonlashtiradi.

- Interfaol sinflar muhitda virtual darslar, 3D formatidagi jonli tarix sifatida namoyon etiladi.

- Yaxshilangan hamkorlik - interaktiv raqamli doskalarga, videokonferensiyalarga, onlayn uchrashuvlar va ma‘ruzalarga oson kirish.

- Shaxsiylashtirilgan ko‘rsatmalar - cheksiz miqdordagi dars rejalari mavjud; o‘qitish usullari har bir bolaga kerakli narsani va kerak bo‘lganda aniq berish uchun tezda moslashtirilishi mumkin.

- Kirish va baholash imtihonlarini raqamlashtirish jarayoni uni yanada shaffof va o‘qituvchilar tomonidan baholashni osonlashtiradi.

Salbiy tomonlari

- Talabalarga keraksiz saytlar va tarmoqlarga kirishni cheklovchi to‘siqlarning va filtrlarning mavjud emasligi.

- Bu kabi ishlarni saralash o‘qituvchilardan ortiqcha vaqt sarfini talab etadi.

- Raqamli ko‘nikmalarni egallash erta yoshdan boshlanishi va butun hayot davomida davom etishi kerak.

- Onlayn xavfsizlik va kibergigiena uchun raqamli transformatsiyalar natijasida yuzaga kelgan muammolarni samarali hal qilishga ko‘proq e‘tibor qaratish lozim. Biz yoshlarning tanqidiy fikrlash va media savodxonligini kuchaytirishimiz kerak. (Izoh 2022 yil oktyabr oyida Universitetning 1-4 kurs talabalariga qo‘shimcha ravishda "Axborot texnologiyalari" kafedrasida o‘qituvchilari 12 soatlik mediasavodxonlik darslarini o‘tkazdi).

- Qizlar va o‘g‘il bolalar raqamli texnologiyalarga qiziqish va malaka darajasi bir xil bo‘lsada, kam sondagi qizlar o‘qishga yoki o‘z martabalariga qiziqishni rivojlantirishda davom etmoqda.

- oliy ta‘lim muassasalarining axborot tizimlarini raqamli ulanishni ta‘minlash;

O‘zbekiston va Yevropa mamlakatlari ta‘lim tizimining barcha afzalliklari va kamchiliklari hamda jamiyat taraqqiyoti istiqbollari haqida xulosalar chiqarilib, ta‘lim tizimini boshqarishning strategik rejasi aniqlashda quyidagi parametrlarga e‘tibor qaratilmoqda:

- ilmiy faoliyatning axborot tizimini yaratish;
- tashkiliy faoliyatning axborot tizimini yaratish;
- ma‘naviy-madaniy faoliyatning axborot tizimini yaratish;

Ta‘lim sohasidagi raqamli transformatsiyaning asosiy afzalliklaridan ba‘zilari talabalarining taraqqiyotini tezroq va aniqroq kuzatish, hamkorlikda o‘rganish, kelajakka yo‘naltirilgan muhokamalar yoki ma‘ruzalar, vaqt va iqtisodiy samaradorlik, o‘qituvchi va ota-ona o‘rtasidagi aloqani yaxshilashni o‘z ichiga oladi.

REFERENCES

1. 1.Abduvakhidov A.M., Mannapova E.T., Akhmetshin E.M. Digital Development of Education and Universities: Global Challenges of the Digital Economy. International Journal of Instruction January 2021 Vol.14, No.1
2. Karimov A.A. On the Foundation of Multimedia Applications, Teaching "Information Technology in Construction". International Journal on Integrated Education <https://journals.researchparks.org/index.php/IJIE>. Volume 6, Issue 3 |
3. M Kh Eshmurodov, K M Shaimov, I Khujaev and J Khujaev. Method of lines for solving linear equations of mathematical physics with the third and first types boundary conditions/Journal of Physics: Conference Series 2131, 2021.